

Sanna Lipkin, 17.10.2016

Keminmaa, Valmarinniemi (1981) – Raportti tekstiileistä ja muista pukeutumiseen liittyvistä löydöistä (KM39304)

Tähän raporttiin on koottu yhteenveto tekstiileistä, nahan kappaleista sekä muista orgaanisista jäännöksistä, jotka olen tutkinut tekstiilikuitujen varalta. Analyysit tehtiin Oulun yliopistolla tammikuu-kesäkuu 2016 välisenä aikana. Tunnistamisessa käytettiin apuna arkeologian laboratorion stereomikroskooppia sekä Dinolite-mikroskooppikameralla otettuja kuvia. Esineistä on myös otettu kuvia makrolinsillä varustetulla järjestelmäkameralla. Tutkimuksen jälkeen esineet on pakattu laatikoihin tai muihin asianmukaisiin rasioihin ja tekstiilit on tuettu ja käärityt happovapaaseen paperiin. Tätä raporttia kannattaa lukea yhdessä kaivausraportin löytöluettelon kanssa, sillä raportissa ilmoitettuja mittoja ja muita tietoja ei ole jokaisessa tapauksessa toistettu tässä uudelleen.

Analyysin yhteydessä ei ole käyty läpi konservointikortteja, mutta tekstiileissä on käytetty konservointiaineita, jotka ovat tehneet ne koviksi. Näin ollen materiaalista ei ole mahdollista tehdä väriaineanalyseja.

Hautojen ulkopuolelta löytyneet esineet

234. Meripihkan värinen lasihelmi, jonka sisällä on sinertävää puuvillakuitua. Helmi ei ole täysin pyöreä, vaan hiukan litistynyt
helmen halk. 1 cm, reiän halk. 2 mm

460. Rautaesineen yhteydessä kirjattu ”lanka” on ilmeisesti kuminauhaa.

676. Blommi, jonka sisällä on ilmeisesti tekstiilikuituja, niitä ei kuitenkaan voida tutkia konservoinnissa lisätyn säilymistä edistävän aineen vuoksi.

Halk. 2,1 cm, paksuus 0,5 cm

1115. Posliininukke (korkeus 9,6 cm, leveys 2 cm), haljennut, käsien kiinnitystä varten tehdyissä rei'issä on sisällä jäännöksiä villalangasta. Villakuidut olivat niin kuluneita, että niitä hädin tuskin tunnisti. Nukella on päässään hattu, nukan sivut on leikattu irti märästä posliinimassasta, mikä näkyy epätasaisena pintana.

1121. Blommi, jonka sisällä 2 kpl rautalankaa (halk. 0,15 cm), rautaa vasten on säilynyt mahdollisesti kuituja, joita ei kuitenkaan voida tutkia konservoinnissa lisätyn säilymistä edistävän aineen vuoksi.

Halk. 1,6 cm, paksuus 0,62 cm

1423. Brakteaatti, jonka ympärillä on hiuksia (tai turkista).

Hauta 18

1423. Brakteaatti jonka ympärillä on hiuksia (tai turkista).

1424. Maapaloja, joissa on useampia huonosti säilyneitä kangaskerroksia. Joissakin maapalasisissa on mukana myös luuta ja kasvinosia.

Koot: 7,5x4,7x1,7 cm; 4x2,7x0,7 cm; 4,2x2,4x1,7 cm; 2,8x1,8x1,2 cm; 2,8x1,8x1,2 cm

Tekstiili:

Langanpaksuus: 0,3 mm

Tiheys: n. 27 lankaa/cm

Hauta 20

1426. z-kierteellä olevaa paksua kuitukimppua, paksuus 5,2 mm, pituus noin 5 cm, useita paloja, löydetty suusta.

Hauta 22

1437. Brakteaatti, jonka pinnalla on säilynyt pseudomorfin katkonaisia lankoja, jotka muodostavat mahdollisesti palttinasideksen. Tekstiilin säilynyt ala on 0,6x0,2 cm. Lankojen kierre on vaikeasti havainnoitava ja alkuperäistä langanpaksuuttakaan ei voida mitata.

1. mahdollisesti s-kierre, 10 lankaa/cm
2. mahdollisesti z-kierre, 10 lankaa/cm

1438. Vaatteen osa, jossa rinnakkain kolme metalliseosspiraalia. Spiraalien sisällä on Szz-kerrattua lankaa. Esine on löytynyt vainajan vasemman ranteen päältä.

Spiraalien pituudet: 1,3; 1,3; 1,5 cm

Spiraalien halkaisija: 0,25 cm

Metallilangan paksuus: 0,5 mm

Langan paksuudet: 0,5 mm, 1 mm (mahdollisesti samaa lankaa)

Langan kierre: Szz

Kuva 1. Kolme spiraalia ja lankaa (KM39304:1438).

1440. a) Solkimainen metalliesine (vaatteenosa?), jonka läpimenevissä kahdessa reiässä on sisällä palmikoitua nyöriä, b) kolme metallispiraalia, joiden yhteydessä myös turkista, c) kankaan pronssispiraalireunakoriste, spiraalien sisällä lankaa, spiraalien yläpuolella tina(?) helmiä tms.

a) Nyörit on palmikoitu kolmella hännällä:

Langat: s-kierre, Szz-kerrattu, Szz-kerrattu, paksuudet 0,2 mm

Turkiksen kuitupaksuus on alle 0,1 mm.

Nöyrien pituudet: 3,4; 2,5 cm

Nyörien leveydet: 0,4; 0,2 cm

Kuva 2. Metalliesine, jonka sisällä on kaksi palmikoitua nyöriä (KM39304:1440).

b) Spiraalien pituudet: 2,6; 1,5; 1,7 cm

Spiraalien halkaisijat: 3,5 mm

Metallispiraaleista on murentunut useita kappaleita

Spiraalien sisällä oleva lanka: s-kierre, 0,2 mm.

c) Kankaan spiraalikoristeisen reunapalan pituus on n. 12 cm. Spiraalien pituudet vaihtelevat välillä 1,5–4 mm. Spiraalien sisällä on lankaa (lanka näkyy huonosti, mutta on ilmeisesti s-kierteistä), spiraalirivin yläpuolella on ilmeisesti tinahelmiä tai muuta vastaavaa koristelua.

Kuva 3. Kankaan spiraalikoristeinen reuna (KM39304:1440).

1442. Ihoa tms. pään yhteydestä.

Hauta 24

1450.

1. 2/1 toimikassidoksista kellertävää kangasta, johon on punertavalla langalla (s-kierre) kiinnitetty metalliseosspiraaleita (4 + 2 rinnakkain), 2.1x2.1 cm

Punertava lanka:

Spiraalien pituudet: 0,7; 0,3–0,4 cm

Spiraalien halkaisija: 0,3 cm

Metallilangan paksuus: 0,5 mm

Langan paksuudet: 0,5 mm

Langan kierre: s

2/1 toimikassidos, kudevaltainen

1. s-kierre, 24–26 lankaa/cm (kude), 0,25–0,3 mm

2. z-kierre, 10 lankaa/cm (loimi), 0,5 mm

Kuva 4. Toimikaskankaaseen on punertavalla langalla kiinnitetty metallispiraalikoristeita (KM39304:1450).

2. 2/1 toimikas, molemmin puolin vanunut, 2x2,5 cm

1. z-kierre, 13 lankaa/cm, 0,6–0,8 mm, vaalea/kellertävä
2. ?, 10 lankaa/cm (loimi), 1 mm, vaalea/kellertävä

Kuva 5. Vanuneen toimikaskankaan pala (KM39304:1450).

3. kaksi kappaletta lautanauhaa (leveydet 0,85 ja 0,3 cm)

1. 0,85 leveä, s-kierre, 0,3 mm, ehjät reunat, pituus 1,8 cm
2. 0,3 cm leveä, z-kierre, 0,25 mm, ehjät reunat, pituus 1,5 cm.

Kuva 6. Lautanauhhat (KM39304:1450).

4. lankasuttu
Szz, 1 mm.

Löydetty mahdollisesti lantion kohdalta.

Kuva 7. Kankaiden sijoittuminen toisiinsa löydettyessä (KM39304:1450).

Hauta 38

1467. Organista ainetta, jossa ei ole tekstiilikuituja

Hauta 41

1476. Nahkaan käärittynyt ruotsalainen Åbo-tyyppinen 4 penningin hopea raha Erik Pommerilaisen ajalta v. 1396–1439, nahka puuttuu!

Hauta 47

1488. Nahkaa, jonka yhteydestä on löytynyt brakteaatti, jossa on saksalainen kotka (1487).

Hauta 53

1497. Kolme kerrosta hyvin huopunutta kangasta, joista kahden kerroksen välistä on löytynyt brakteaatti, todennäköisesti kintaan kappaleita, neulakinnasta suomeksi (?).

Kuva 8. Kappale neulakinnastekniikalla valmistettua tekstiiliä (KM39304:1450).

1. 2,7x2,4 cm, Päälimmäinen, alla brakteaatti, yksittäisiä lankoja ei näe, vanuttunut, langanpaksuus mitattavissa yhdessä kohdin 0,23 mm.
2. 2,9x2,5 cm, Keskellä, päällä brakteaatti, z-kierretty, 0,2 mm, vanuttunut kovasti, neulakinnas
3. 3,3x2,5 cm, alimmainen (alla arkun pohjaa/kantta?), neulakinnas, z-kierre, 0,8 mm, neulakinnas

Kolikko on ollut peukalon ja kämmenen välissä kintaan sisällä?

1498. Tilahelojen muruja

Hauta 55

1500. Tunnistamattomia kuituja kallon yhteydestä, ei tekstiilirakennetta

Hauta 75

1521. Nahkaa tai ihoa rahan (1520) yhteydestä

Hauta 84

1535. Nahkaa, jonka pinnassa on turkismaista karvaa, löytynyt brakteaatin (1534) yhteydestä

1536. Ihoa tai nahkaa brakteaatin (1534) yhteydestä

Hauta 101

1544. Lautanauha(vyö?) johon on ristikkäisillä pistoilla kiinnitetty hopearengas. Ompelulanka on vaaleanruskeaa (Szz, 1 mm paksu). Lautanauhan ja renkaan päällä on säilynyt palttinakangasta.

1. Lautanauha, punertavia ja kellertäviä lankoja, kahdessa osassa, kiinnitetty ristikkäisillä pistoilla renkaaseen.

Leveys: 1,9–2,1 cm, säilynyt pituus 3,3 cm, loimi: loiva z-kierre, kudelanka ilmeisesti samanlaista, langanpaksuus 0,4–0,5 mm

Kuva 9. Lautanauhan kappale (KM39304:1544).

2. Ompelulanka, vaaleanruskea, 1 mm, Szz

Kuva 10. Metallirengas on kiinnitetty lautanauhaan ristikkäisillä pistoilla (KM39304:1544).

3. Palttinakangas lautanauhan ja renkaan päällä, pinnassa pronssipatinaa, 2,8x2,4 cm

1. loiva z-kierre, 13 lankaa/cm, 0,5–0,9 mm
2. loiva z-kierre, 16 lankaa/cm, 0,25–0,45 mm

Hauta 109

1553. Heinää tms.

Hauta 113

1556. Puuta, juuria ja muuta orgaanista ainesta. Ei tekstiilikuituja.

Hauta 123

1564. Pala punertavanruskeaa neulakinnasta (suomeksi?). Toisella puolella joko turkista tai hiuksia. Löytynyt 1300–1320-luvun hopearahan yhteydestä.

- kerroksen korkeus 0,3 mm (?), z-kierre, paksuus 0,6 mm

Kuva 11. Kappale neulakinnasta (KM39304:1564).

1565. Heinää, rohtimia tms. kuidun paksuus 0,2 mm.

Hauta 128

1578. Heinää, rohtimia tms. kallon sisältä, kuidun paksuus 0,15 mm.

Hauta 134

1597. Tinahela, halkaisija 1,6 cm, kääntänyt kaksinkerroin, kiinnitystappi.

Hauta 141

1607. z-kierteistä lankaa, langanpaksuus 0,4 mm, mahdollisesti lautanauhaa.

Koot: 2x1,2; 1,3x0,7; 0,5x0,5x 0,6x0,5; 0,7x0,4

1609. Otsakoriste, jonka metalliosat on kiinnitetty huopuneeseen (villa?)kankaaseen. Metalliesineiden yhteydestä on löytynyt myös useita paloja ilmeisesti kasvikuituista palttinasidoksista hienoa kangasta, jonka reunassa on ollut punertavista langoista koostuva hapsutus. Löydön yhteydestä on myös hiuksia, ihoa, kalloa jne.

Metalliosat:

Suorakaiteenmuotoisia, joissa reikä keskellä, profiilissa kaksi koholla olevaa pitkittäistä aluetta, reiän halkaisija n. 1,7 mm, koristeviivakuviointia

1. 1,8x0,9x0,4

2. 1,9x1,1x0,2 cm

3. 1,2x1,1x0,3

4. 1,4x0,9x0,4
5. 1,5x0,9x0,3
6. 1,6x0,9x0,4
7. 1,6x0,8x0,4 (aaltokuvio)

Kuva 12. Metalliheloja (KM39304:1609).

8. Kaksi päällekkäistä pyöreää metallilevyä, jonka päällä kukan malliseksi leikattu metallilevy, kiinnitetty tapilla, halkaisija 1,2 cm, korkeus 0,4 cm

9. Vinoneliön mallinen metallilevy, jossa kaksi tappia ja keskellä reikä, kiinni hiuksia, koko: 2,1x1,8x0,2 cm

Tekstiilit:

1. Suorakaiteen muotoisen metallilevyn pinnalta, koko 0,5x0,5 cm

- z-kierre, 0,2 mm, 35 l/cm
- ?, 0,4 mm, 14–15 l/cm

2. Hiuksia ja kangasta, koko 1,4x0,6 cm sekä pienempiä paloja, kuivaa

- ?, 0,2 mm, 18 l/cm
- ?, 0,2 mm, n. 20 l/cm

3. Suorakaiteen muotoisen metallilevyn pinnalta (saman kuin tekstiili 1), Szz-kerrattua lankaa kaksi kappaletta vierekkäinen, koko 0,4x0,4 cm

4. Hiuksia, päänahkaa ja kangasta, koko 3x3 mm, mahdollisesti samaa kuin muut

- ?, 0,3–0,35 mm, n. 14 l/cm
-

5. Kangasta 0,8x0,8 cm, z-kierretty, 0,2 mm, n. 14 l/cm

6. Hiuksia

7. Punertava/oranssi lanka , 7,7 mm pitkä, Szz-kerrattu, paksuus 1,6 mm sekä Kaksi kangaspalaa 2,5x2,5; 0,5x0,3 cm, langanpaksuus 0,4 mm, n. 20 l/cm

Kuva 13. Punertavaa lankaa ja ohutta hienolaatuista kangasta (KM39304:1609).

8. Vaaleanoranssia Szz-kerrattua lankaa, 6,5 mm pitkästi, paksuus 2,2 mm

9. Ihoa tms.

10. Orgaanista murentunutta tekstiiliä, langanpätkiä

11. Koot alle 0,5 cm, rakenne ei nähtävissä, 9–10 lankaa/cm, z, 0,2 mm

12. Samaa kangasta kuin muut, z-kierre

13. Ollut kiinni pronssilevyssä, pronssipölyä, 2/1 toimikas, toiselta puolelta vanuttunut

1. z-kierre, 16 lankaa/cm, 0,4 mm
2. ei näe, pronssia vasten

14. Kangas, johon on pujotettu paksumpia nyörejä, 1,8x1 cm

15–17. Kalloa, hiuksia, ihoa tms.

18. 0,5 cm tai pienempiä tekstiilinmuruja, samaa kangasta kuin muut

19. Huopunutta kangasta (ei näe rakennetta), joka on ollut painuneena metallihelan sisälle (samanmuotoinen).

20. 0,4 cm kokoisia paloja 2 kpl (samaa kuin muut) ihon päällä

21. 0,6x0,6 sekä murusia (samaa kuin muut)

22. 3,8x1,8 cm, molemmin puolin vanunut, kahden metallihelan painaumat, toimikas (2/1?), z, 0,2 mm

23. 5,5x2 cm, neljän metallihelan painaumat, vanuttunut kangas (sama kuin edellinen)

Kuva 14. Vanunutta kangasta johon metallikoristeet ovat olleet kiinnitettynä (KM39304:1609).

24. 3,5x2,6 cm, vanunut villakangas, jossa heloja, sekä hienompi palttinasidoksinen "kasvikuituinen" kangas, josta roikkuu punertavia lankoja (17 kpl), Szz, n. 1 mm

Hauta 143

1612. Hiiltyynyttä puuta

Hauta 149

1615. Sormuksen yhteydestä löytynyt palttinasidoksinen tekstiili. Sormuksen halkaisija on 1,9 cm ja leveys 0,4 cm, siinä on kaksi uraa ympäri.

- z-kierretty, 0,3–0,4 mm, 12 l/cm
- z-kierretty, 0,3–0,4 mm, 16 l/cm
- Koot: 0,9x0,5; 0,5x0,4 cm

1617. raha

Hauta 154

1624. brakteaatti

1625. Vainajan suojana olleesta nahkakääreestä otettu näyte

1627. Purkaantuneita tekstiilikuituja

1632. Siannahkaa(?), 1,7x1,4 cm, neljässä osassa, pyöreähkö

1633. Turkista tai juuria

1634. Turkista tai juuria

1635. Ei tekstiilikuitua

Hauta 155

1637. Raha

1638. 2/1 toimikassidoksista tekstiiliä, nahkaa tai ihoa sekä ruumiskärpäsen toukkia

- ?, 0,3–0,4 mm, 20–22 l/cm (loimi, menee jokaisen yli)
- ?, 0,3–0,4 mm, 20–22 l/cm (kude, 2:n yli meneviä)
- kierteitä ei näe, kierteetöntä?
- Koot: 1,5x1,1; 1,5x0,6; 0,6x0,5